

АКТИВІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ЗАПОЗИЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Л. М. Архипенко

Харківський державний економічний університет

В статтє объясняются, обобщаются факторы, которые обуславливают активное вхождение иноязычной лексики в словарный состав украинского языка.

Ключевые слова: процесс заимствования, иноязычные слова, причины заимствования

У статті пояснюються, узагальнюються фактори, що зумовлюють активне надходження іншомовної лексики до словникового складу української мови.

Ключові слова: процес запозичення, іншомовні слова, причини запозичення

The factory, pronding the active appearance of the foreign word stock to the Ukrainian are explained and generalized in the article.

Key words: bonowings process, foreign word, word stock, bonowing reasons

Докорінні суспільно-політичні зміни, що спостерігаються в суспільстві впродовж останніх десятиліть, не могли не знайти відображення в процесах, що відбуваються в сучасній українській мові. Відомо, що найбільш революційні мовні зміни відбуваються саме в період глобальних трансформацій у суспільстві. Зміни, що відбуваються на рівні функціонування мови, тобто в мовленні, протягом тривалого часу можуть покладати свій відбиток на мовну систему в цілому, не руйнуючи її основ. Це зумовлює необхідність виявлення і систематизації мовних перетворень, що викликані новою мовленнєвою практикою, і ретельного дослідження специфіки мовних процесів, що призводять до них.

До числа активно діючих процесів в українській літературній мові відноситься процес запозичення іншомовної лексики, що має на сучасному етапі певну специфіку, яка, безумовно, не вичерпується виключно його інтенсивністю. Іншомовні слова, що з'явилися в українській мові в результаті процесу запозичення, підлягають семантичним, словотвірним і стилістичним змінам, будучи, поряд з власне українською лексикою, об'єктом дії всіх процесів, що активно протікають у сучасній українській мові. Це не є чимось новим, незвичайним, властивим цьому етапу розвитку мови. Але саме у цей період відзначаються інтенсивність і глибина змін, що спостерігаються в галузі семантики, словотвору, стилістики, в які активно залучається лексика іншомовного походження.

На сьогоднішній день важливим є те, що більшу частину запозичень складають англіцизми, і це є характерним не тільки для української мови. Число англіцизмів безперервно зростає в країнах Латинської Америки, починаючи з п'ятдесятих років активно входить до піренейського варіанту іспанської мови. У японську мову майже всі запозичені елементи також приходять з англійської мови або через її посередництво [1, с. 92]. Це явище не є абсолютно новим. Розповсюдження американізмів, які знаходились, по суті, на становищі інтернаціональних термінів, відзначалось Л.П. Крисінім у його монографії ще у 60-ті роки [2].

Значимість процесу запозичення зумовила велику увагу до нього з боку багатьох дослідників. Відзначається як інтенсифікація самого процесу, так і активізація вживання іншомовних слів. Аналіз слів у дослідженнях 80-90-х рр. ХХ ст., присвячених питанням запозичення, показує, що в працях багатьох авторів розглядається самий корпус запозиченої лексики, очевидно, у зв'язку з тим, що вона є найбільш вживаною і достатньо освоєною. До числа подібних запозичень відносяться слова брифінг, тінейджер, імідж, рейтинг, кілер, спонсор та ряд інших. У той же час необхідно відзначити, що ця лексика є неоднорідною з точки зору часу запозичення. Відбувається активізація значного шару слів, що перебували раніше в розряді екзотизмів, а зараз активно використовуються для позначення власних реалій. Деякі з них сприймаються як неозапозичення, оскільки раніше вони знаходилися на мовній периферії (брокер, дивіденд, ф'ючерс, холдинг, дефолт).

Безумовно, кількість іншомовної лексики сьогодні дуже значна, але запозичення, що функціонують у текстах мас-медіа, – це лише “верхівка айсберга”, основну частину якого складає спеціальна (частіше вузькоспеціальна) термінологічна лексика, професіоналізми, жаргонізми. Частина її виходить за межі своєї функціональної сфери і використовується не тільки в мові засобів масової інформації, але й у розмовній мові.

На наш погляд, до факторів, що відповідають за перенасичення мови лексикою іншомовного походження, відносяться такі: 1. Поява нових запозичень, що активно вживаються в публіцистичному стилі та в мові засобів масової інформації в цілому (плюралізм, саміт, аудит, дистриб'ютор, ріелтер, хакер, гамбургер, профі, кліп, трилер та ін.). 2. Активізація вживання старих запозичень, у тому числі 60-70 рр., значна кількість яких являла собою екзотизми, що використовуються зараз для позначення реалій українського життя (брифінг, імпічмент, маркетинг, менеджер, допінг та ін.). 3. Інтенсифікація в українській мові словотвірних процесів на основі старої і нової лексики іншомовного походження (кримінал,

криміналізація, криміналізувати, криміналітет; байкер, байкерський, байкерство, банк-шоу). 4. Зростання числа різноструктурних іншомовних вкраплень, у тому числі гібридних, у текстах засобів масової інформації (E-mail, dance-культура, web-адреса). 5. Введення спеціальної термінології у спеціалізовані видання, розраховані на масового читача, зумовлені актуальністю громадсько-політичних, економічних і наукових проблем у житті суспільства (дисплей, картридж, файл, суїцид, харизма та ін.). 6. Поява в українській мові квазіангліцизмів як для номінації реалій, що не мають аналога в інших країнах, так і для позначення загальних реалій (брейн-ринг, шоп-тур, джентельмен-шоу та ін.).

Перераховані вище фактори викликають перенасиченість текстів запозиченими та іншомовними словами, тобто надмірність їх на рівні мовлення. Активізація процесу запозичення відбувається на фоні інших, не менш активних процесів у галузі лексики, які знаходять своє відображення в публіцистичному стилі як найбільш проникному і відкритому для всіх новоутворень. Нові форми суспільних відносин знайшли відображення у словотвірних неологізмах, в освоєнні великої кількості запозичених слів, у стилістичному транспортуванні, у процесах деархаїзації, в різноманітних семантичних змінах різних груп лексики української мови.

Література:

1. Виноградов В.В. Избранные труды: лексикология и лексикография. –М., 1984.
2. Крысин Л.П. Иноязычное слово в современном русском языке. – М., 1965.